ఎక్స్‌ప్రెస్ ట్రెయిన్లో ఓ పాసెంజర్

మద్రాస్‌వెళ్ళే సర్కార్ ఎక్స్‌ప్రెస్ చీకట్లు చీల్చుకుంటూ మరో మజిలీ చేరింది. రామచంద్ర చదువుతున్న పత్రికనుంచి దృష్టి మరల్చి కిటికీలోంచి చూసాడు. జనం హడావిడిగా పరిగెడుతున్నారు. తను సురక్షితంగా, హాయిగా స్లీపర్‌కోచ్‌లో బెర్త్ ఆక్రమించుకుని కూర్చున్నాడు. ఎంతోమంది స్థలంకోసం ఆరాటపడుతూ అటూ ఇటూ హడావిడిగా తిరుగుతున్నారు. పత్రిక పక్కన పడేసి రామచంద్ర డోర్ దగ్గరికి వచ్చాడు. బెర్త్‌కోసం, కనీసం సీటు కోసం కొందరు కండక్టర్‌ని ప్రాధేయపడుతూ అడుగుతున్నారు. ఖాళీలేమీ లేవని ఆయన నిక్కచ్చిగా చెప్పేస్తున్నాడు. కొంచెం చొరవగా జబర్దస్తీగా కంపార్ట్‌మెంట్‌లోకి జొరబడబోతున్న ఘరానా ప్రయాణికుల్ని అధికారి కాఠిన్యంతో నెట్టేస్తూ కండక్టర్ కంపార్ట్‌మెంట్‌లోకి ఎక్కి డోర్ వెయ బోతున్నాడు. ఇంతలో ఆదరాబాదరాగా ఒక ముసలాయన, ఒక ముసలామె వగరుస్తూ వచ్చారు.

"సార్, రిజర్వేషన్ ఉందండీ, ఎం. సీతారామయ్య" ముసలాయన రిజర్వేషన్ టికెట్ చూపిస్తూ ఆయాసపడుతూ అన్నాడు. కండక్టర్ చార్టు చూసి "ఎక్కండి" అన్నాడు. పోర్టర్ కంపార్టుమెంట్‌లోకి పెట్టె, బెడ్డింగ్ తీసుకొని వెడుతుండగా ముస లాయన ముసలామె ఇద్దరూ అతనివెంట కంపార్టుమెంట్‌లోకి ప్రవేశించారు.

"సార్—ఇంకో బెర్త్‌గాని, సీట్‌గాని ఇప్పించండి."

"లేదు."

"అలాకాదు సార్. అర్జంట్‌గా వెళ్ళాలండి. ఈమె నా భార్యండి. నాకు హార్ట్ ఎన్లార్జ్‌మెంట్ ఉందండి. మా అబ్బాయి హాస్పిటల్లో చూపిస్తాను, రమ్మని రాస్తే మద్రాస్ వెడుతున్నానండి. ఆర్థిక పరిస్థితులవల్ల మొదట ఒక్కడినే వెడదా మనుకుని ఒక్కటే బెర్తు రిజర్వ్ చేసుకొన్నానండి. ఇప్పుడు ఈమె వస్తానని పట్టు బడుతోంది. ఎలాగైనా తమరు ఒక సీటైనా ఇప్పించాలి. ఇంకెక్కడో ఎక్కి ప్రయాణం చేసే సమర్థురాలు కాదు."

"కాస్త దయుంచి పుణ్యం కట్టుకోండి బాబూ. నేను దగ్గర ఉండకపోతే ఈయనకి మందూ మాకూ సరిగా జరగదు."

"కండక్టర్ తల అడ్డంగా తిప్పుతూ "క్షమించండి, నేనేం చెయ్యలేను. మీరు దిగండి" అన్నాడు.

"చూశావా, ఒద్దంటే వినకుండా ప్రయాణమయావు" అన్నాడు ముసలాయన నిష్ఠురంగా.

"పోన్లేండి, పక్క పెట్టెలో సర్దుకుంటాను" అందామె నిస్సహాయంగా.

"రైలంతా కిటకిటలాడిపోతోంది. నా మాట విను. నువ్వు అవస్థ పడలేవు. వీలుంటే తర్వాత రావచ్చు. నేను ఉత్తరం రాస్తాగా. దిగి వెళ్ళిపో. ఇదిగో, నీ టికెట్ వాపసు ఇస్తే కొంత మినహాయించుకొని డబ్బిస్తారు. జాగ్రత్త. నీ బాగ్ తీసుకో."

ఆమె తటపటాయిస్తూ నిలబడింది. కండక్టర్ తొందరచేస్తూ "దిగండమ్మా టైమవుతుంది" అన్నాడు.

"పక్కన ఎక్కడన్నా ఎక్కుతానండీ" అందామె జాలిగా.

"నీ ఆరోగ్యం అసలే అంతంత మాత్రం. మద్రాస్‌దాకా నిలబడి ప్రయాణం చేస్తే కళ్ళు తిరిగి పడిపోతావు. నా మాట విను" అన్నాడు ముసలాయన. ఆ ముసలామెకి కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగాయి.

"దిగాలండీ–" అన్నాడు కండక్టర్.

"వెళ్తున్నానండీ" అందామె దిగులుగా ముసలాయన వైపు చూస్తూ.

ఆ దృశ్యం చూస్తూ, ఆ మాటలు వింటున్న రామచంద్రలో యువత పెల్లుబికింది.

"అక్కర్లేదమ్మా నా బెర్త్ మీకిస్తాను. కండక్టర్‌గారు! నా బెర్తు వీరికి అలాట్ చేయండి. నేను ఇంకో కంపార్ట్‌మెంట్‌లోకి పోతాను."

ముసలాయన, ముసలామె, కండక్టరు అప్రతిభులయారు. రామచంద్ర చప్పున తన బెర్త్ దగ్గరికి వెళ్ళి బ్రీఫ్‌కేస్ తీసుకొని పత్రికలు మడిచిపట్టుకొని డోర్ దగ్గరికి వచ్చాడు.

ముసలాయన నమ్మలేనట్టుగా అతనివైపు చూస్తూ అన్నాడు "అదేమిటి బాబూ, మా కోసం మీరు అవస్థ పడతారా."

"అవస్థేముందండీ ? నేను కుర్రతనంలో ఉన్నాను. ఢిల్లీదాకా కూడా నిలబడి ప్రయాణం చేసే జవసత్వాలూ ఉత్సాహమూనాకున్నాయి. వస్తానండీ."

కంపార్టుమెంటు దిగిపోతున్న ఆ యువకుడి వైపు ఆప్యాయంగా చూస్తూ "వెయ్యేళ్ళు బతుకు నాయనా" అందామె వరమిస్తున్న మహాలక్ష్మిలా.

రైలు కదలబోతుండగా రామచంద్ర అందుబాటులో ఉన్న ఓ పెట్టెలో ఎక్కాడు. అది జనంతో కిటకిటలాడిపోతోంది. లోపలికి ప్రవేశించటమే ఓ బ్రహ్మ ప్రయత్నమైంది. ఎలాగో చోటు చేసుకొని లోపలికి జొరబడ్డాడు. డోర్ దగ్గర మరీ తొక్కిడిగా ఉంటే కొంచెం ముందుకి తోసుకొని వెళ్ళి రెండు బెర్తుల మధ్య నిల బడ్డాడు. ఆ పెట్టెలో సగానికి పైగా స్త్రీలున్నారని అతను గమనించాడు. 'ఈ చిన్న కంపార్టుమెంట్‌లో మొత్తం భారతదేశమే చిన్న సైజులో కుదించబడి ఆవిష్కృత మైందా' అనుకున్నాడు రామచంద్ర. ఆ జనంలో రకరకాల అంతస్తుల్ని, వయసుల్ని రక రకాల ధోరణుల్ని ఆశ్చర్యంగా గమనించసాగాడు.అతను నిలబడ్డస్థలంలో బెర్తులమీద, సామాన్లు పెట్టే బల్లలమీద, బెర్తులమధ్య నడవలో కూడా అంగుళం స్థలం లేకుండా జనం కూర్చునో, నించునో ఆక్రమణ జరిపారు. ఓ మూల కొందరు జోరుగా చీట్ల పేక ఆడుతున్నారు. కొందరు నిద్రలో తూలుతున్నారు. కొందరు తీవ్రంగా చర్చిస్తు న్నారు. కొందరు కూనిరాగాలు తీస్తున్నారు. రామచంద్రకి ఎదురుగా ఉన్న బెర్తుమీద ఓ నడివయసులో ఉన్న స్త్రీ, ఓ వయసులో ఉన్న అమ్మాయి, వయసు ముదిరిన స్త్రీ లిద్దరూ ఉన్నారు. ఆ పక్కన ఓ బైరాగి తన లోకంలో తను ఉన్నాడు. బైరాగిని వింతగా చూస్తూ తమలో తాము ఏదో చెణుకులు విసురుకుంటూ అతనికి ఎదురుగా ముగ్గురు యువకులు కూర్చున్నారు. వారి పక్కన షావుకారు అనదగిన ఓ వ్యక్తి, ఓ చిన్న కుర్రాడు, ఓ పల్లెటూరి ఆసామీ, గుమాస్తా వాలకం ఉన్న ఓవ్యక్తి ఉన్నారు. రామచంద్ర పరిశీలనాశీలి. వీరందర్నీ చూస్తూ, వీరి మాటలు వింటూ అతనేవో ఆలోచనల్లో పడ్డాడు.

"టికెట్ టికెట్."

టి.టి.ఇ. రెట్టించి అడిగేసరికి రామచంద్ర ఆలోచనల్లోంచి ఊడిపడ్డాడు. టికెట్ తీసి చూపిస్తూ "ఈ రద్దీలో ఇదొకటా !" అనుకున్నాడు. ఓసారి బ్రీఫ్ కేస్ ఉందో

లేదో చూసుకున్నాడు. అది పదిలంగా సామాన్ల బల్లమీద ఉన్నానంటూ కనిపించేసరికి 'అమ్మయ్య—' అనుకున్నాడు. ప్రస్తుతం అది ప్రాణంతో సమానం. అందులో తన అర్హతలు చూపే సర్టిఫికెట్లు ఒరిజినల్స్ ఉన్నాయి. రామచంద్రకి కొంచెం భయం వేసింది. ఆ బ్రీఫ్‌కేస్ ఎవరైనా కొట్టేస్తే! ఇక ఇంటర్వ్యూ లేదు. ఉద్యోగం లేదు. రిజర్వ్‌బాంక్ వాళ్లు స్పష్టంగా రాశారు. ఇంటర్వ్యూకి ఒరిజినల్స్ దాఖలు చెయ్యాలి. లేకపోతే ఎట్టి పరిస్థితుల్లోను ఇంటర్వ్యూకి అనుమతి ఇవ్వబడదు. తనకి రిటెన్‌టెస్ట్‌లో మంచి రాంక్ వచ్చిందని అనధికారంగా తెలిసింది. చప్పున రామచంద్రకి నవ్వొచ్చింది. అనుకోకుండా బైరాగివంక చూశాడు. తరతరాల భారతీయ తాత్త్విక సంప్రదాయలకి వారసుడా? ఆ గాఢమైన దారిద్ర్యానికి ప్రతీకా? అంధ విశ్వాసంలో గమ్యం లేని ప్రయాణం చేసే పాంథుడా? ప్రపంచం నించి పారిపోయే పిరికివాడా? ప్రజల్ని మభ్యపెట్టే మోసగాడా? వట్టి భిక్షుకుడా? గంజాయి దమ్ము లాగుతూ తుపాకి గొట్టం నించి చిలుము గొట్టానికి ప్రజల్ని ఆకర్షించే 'ఆనందో బ్రహ్మ' మార్గానుయాయా? వట్టి జోగా! అసలు అతని దగ్గిర టికెట్ ఉందా! రామచంద్ర సందేహం వెంటనే తీరిపోయింది. టి.టి.ఇ. అడగ్గానే ఆ బైరాగి టికెట్ తీసి చూపించాడు. కండక్టర్ కూడా ఆశ్చర్యపోయి ఓ క్షణం బైరాగి వంక చూశాడు.

"తమరెందాకా?" అనుకోని మర్యాద ఉట్టిపడేట్టు అడిగాడు రామచంద్ర.

బైరాగి అతని వైపు కళ్ళెత్తి చూశాడు.

"రామేశ్వరం నాయనా."

రామేశ్వరందాకా ఈయనకి టికెట్ ఏ ధర్మాత్ముడు కొనిచ్చాడో! ఎందుకిచ్చారు? మనది ధార్మిక దేశం. కాదు, ఆధ్యాత్మిక దేశం. తెలియనిదేదో ఉన్నదనుకుని ఆ భ్రాంతిలో బతికే ప్రజల దేశం. అయితే ఆ బైరాగి కళ్ళలో ఏదో కాంతి లేకపోలేదు. అదేమిటో!

"టికెట్."

"లేదండీ."

చెంప ఛెళ్ళుమంది. రామచంద్ర ఉలిక్కిపడి చూశాడు.

"రాస్కెల్. రైలు నీ అబ్బగాడి సొమ్మనుకున్నావా? నీ క్కావలసింది రైలు కాదురా, జైలు. పక్క స్టేషన్‌లో పోలీసులకి అప్పచెబుతా. రోగం కుదుర్తుంది!"

పదేళ్ళుంటాయేమో, పాపం, ఆ కుర్రాడు గుడ్లనీరు కుక్కుకుంటూ చొక్కాతో కళ్ళు తుడుచుకుంటున్నాడు. రామచంద్రకి జాలేసింది.

"ఎక్కడికి వెడుతున్నావు అబ్బాయ్?"

"నెల్లూరండి."

"ఎవరున్నారు అక్కడ ?"

"మా అమ్మండి."

"మరి టిక్కెట్ ఎందుకు కొనలేదు?"

"డబ్బుల్లేవండి."

"లేవా? ఎందుకు లేవు? అంటే చెప్పకుండా వస్తున్నావా?

అవునన్నట్టు ఆ కుర్రాడు తలూపాడు.

"ఎందువల్ల ? అసలెక్కడినించి వస్తున్నావు?"

"గుంటూరు నించండి. మా దసలు గుంటూరండి. మా నాన్నతో పోట్లాడి మా అమ్మ నెల్లూరెళ్ళిందండి. అక్కడ మా తాత ఉన్నాడండి. ఆర్నెల్లయింది. మా నాన్న ఉత్తరం రాసినా రాలేదండి. నే నెళ్ళి బతిమాలుకుంటానండి."

"మరి మీ నాన్నతో ఎందుకు చెప్పలేదు?"

"చెబితే ఒప్పుకోడండి. ఓసారి అడిగానండి. 'అమ్మకి నువ్వక్కర్లేకపోతే నీకు అమ్మెందుకురా గాడిదా' అని తిట్టాడండి. అందుకని చెప్పకుండా వచ్చానండి. ఇంకెప్పుడూ ఇలా చెయ్యనండి. ఈసారికి నన్ను నెల్లూరు పంపించండి. మీకు దణ్ణం పెడతానండి."

రామచంద్ర మనసు కరిగింది.

"మీ నాన్న ఏం చేస్తుంటాడు?"

"పొలం పనండి.

"నువ్వేం చదువుతున్నావు?"

"అయిదండి."

"నువ్వు చెప్పేది నిజమేనా?"

"అమ్మతోడండి." కుర్రాడు నెత్తిమీద చెయ్యి పెట్టుకున్నాడు.

"సార్, ఈ కుర్రాడికి నెల్లూరుకి టికెట్టివ్వండి. నేను డబ్బిస్తాను." టికెట్ ఎగ్జామినర్ ఆశ్చర్యపోయాడు.

"వాడి మాటలు నమ్మకండి. రాస్కెల్స్, ఇలాగే అబద్ధాలు చెబుతారు. ఓసారి పోలీసు లాఠీ రుచిచూస్తే గాని బుద్ధి రాదు."

"నేను అబద్ధం చెప్పటంలేదండి. మా అమ్మ రాకపోతే నేను అక్కడే ఉండి చదువుకొందామని పుస్తకాలు కూడా తెచ్చుకున్నానండి. ఇవిగో చూడండి." బల్లకింద పెట్టిన పుస్తకాలు తీసి చూపించాడు ఆ కుర్రాడు. రామచంద్రకి గుండె నీరయింది.

"పోన్లెండి, పాపం టిక్కెట్టివ్వండి."

"మీ ఇష్టం. నీపేరు చెప్పు."

"నాగులండి."

టికెట్ ఎగ్జామినర్ రసీదు రాసిచ్చాడు. రామచంద్ర డబ్బు చెల్లించాడు. ఆ కుర్రాడు రెండు చేతులూ జోడించి "దణ్ణమండి" అన్నాడు. రామచంద్ర వాడి భుజం మీద చెయ్యివేసి "సరేలే కూర్చో" అన్నాడు. వాడు కళ్ళు తుడుచుకుని పెట్టెల మధ్య సందు చేసుకుని కూర్చున్నాడు. "జేబులు జాగ్రత్త" వార్నింగిచ్చాడు వాడి దగ్గర కూర్చున్న షావుకారు.

"దేశంలో బైరాగి టిక్కెట్లు ఎక్కువయిపోయాయి" ఒక దేశభక్తుడు వ్యాఖ్యానించాడు.

"ఈ దేశంలో బైరాగులకేమండీ? కాషాయి గుడ్డలమీద మోజున్నవాళ్లు బోలెడుమంది" అన్నాడు రామచంద్ర.

"నీలాంటి వాళ్ళుండగా ఎవరికి మాత్రం ఏం కొదవలే నాయనా!" అన్నాడు బైరాగి చిరునవ్వుతో.

రామచంద్ర ముఖం ఎర్రబడింది. అది పొగడటమో, తెగడటమో అతనికి సరిగా తెలియలేదు. తర్వాతి స్టేషన్లో టి.టి.ఇ. దిగిపోయాడు. రెండు హాల్టింగ్ స్టేషన్లు దాటినా జనం కంపార్టుమెంట్‌లో కిక్కిరిసే ఉన్నారు. బాపట్ల దాటి పరుగులు తీస్తున్న

సర్కార్ ఎక్స్‌ప్రెస్ దారి మరమ్మతులో ఉండటంవల్లో ఏమో వేగం తగ్గి మంద మందంగా నడుస్తూ మళ్ళీ వేగం పుంజుకొంటున్నది.

"ఖబడ్దార్. ఎక్కడివాళ్ళక్కడే నిలబడి చేతులెత్తండి. అరిచినా, కదిలినా గుండెల్లో కత్తులు దిగబడతయ్యి."

ఉలిక్కిపడి చూసి ప్రయాణీకులంతా భయభ్రాంతులై నోట మాటరాక నిలబడి చేతులెత్తారు. అరడజను మంది చేతుల్లో కత్తులూ కఠార్లతో భీకరంగా వాళ్ళని సమీపిస్తున్నారు. ఎక్కడినించి వాళ్ళు అలా అకస్మాత్తుగా ఊడిపడ్డారో ఎవరికి అర్థం కాలేదు.

"మేం దగ్గరికి రాగానే నగలూ నట్రా, డబ్బూ, వాచీలు అన్నీ తీసి వెంటనే ఇచ్చెయ్యండి. ఎవరైనా ఎదురు తిరిగారో ఫైసల్—" కత్తులు ఝళిపిస్తూ అరిచారు వాళ్ళు.

ఆ వెంటనే వాళ్లు విచ్చు కత్తులతో ఒక్కొక్కరిని సమీపించి వసూళ్ళు ప్రారంభించారు. ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడకుండా అంతా వాచీలు, నగలు, డబ్బు తీసి ఇవ్వ సాగారు.

"ఊఁ తియ్యి వాచీ" రామచంద్రని దౌర్జన్యంగా జబ్బ పుచ్చుకు లాగి అన్నాడొకడు. రామచంద్రకి రక్తం ఉడికిపోయింది. వాచి చెంపకాయ కొట్టాలనిపించింది. కాని వ్యర్థప్రయత్నం. ఇంత మందిని ఎవరూ తోడు లేకుండా ఎదుర్కోలేడు. ఎవరూ ఎలాంటి ప్రతిఘటనకీ సన్నద్ధంగా లేరు. మాట్లాడకుండా వాచీ తీసి ఇచ్చాడు.

"డబ్బు."

జేబులు తడిమాడు అతడు. రామచంద్ర డబ్బు తీసి ఇచ్చాడు. ఆ దొంగలు దగ్గిరికొస్తుంటే అంతా గజగజలాడి పోతున్నారు.

"ఏయ్ బైరాగీ లే."

"బైరాగోడి దగ్గి రేముంటుందిరా. ఆడి నొదిలెయ్యి" ఇంకో దొంగ సలహా ఇచ్చాడు.

బైరాగి నిర్లిప్తంగా కూర్చుని జరిగేదంతా చూస్తున్నాడు.

"ఏయ్—ఆడోళ్ళు—తియ్యండి నగలు—"

స్త్రీలంతా భయం భయంగా చప్పున వాళ్ళ సొమ్ములు తీసి ఇవ్వసాగారు.

"ఏయ్—పిల్లా, నీకు వేరే చెప్పాలేంటి—తియ్యి గాజులు."

ఆ అమ్మాయి చేష్టలు దక్కి గుడ్లప్పగించి అలాగే చూస్తోంది.

"దిమ్మరపోయింది, పాపం" అనుకున్నాడు రామచంద్ర.

"నీకే చెప్పేది !"

దౌర్జన్యంగా చెయ్యిపట్టి లాగాడు. కెవ్వుమన్న కేక. రామచంద్ర ఒక్క-క్షణం తన ఉనికి, తన బలం, తన రక్షణ అన్నీ మర్చిపోయాడు. ఏం చేశాడో అతనికే తెలీదు. దొంగ మాత్రం గిరగిర తిరిగి పడ్డాడు. కత్తి రామచంద్ర చేతిలోకి వచ్చింది. అతను ప్రళయ రుద్రుడిలా దొంగకి కనిపించాడు. కత్తి గుండెల్లో దిగబోతోంది. చప్పున లేచి అందిన బ్రీఫ్‌కేస్ అడ్డం పెట్టి గట్టిగా ఈల వేశాడు. మెరుపులా డోర్ దగ్గరికి చేరాడు. చెయిన్ లాగాడు. రైలు ఆగకుండానే ఆ దొంగలంతా చేజిక్కించు కున్న సొమ్ములతో, డబ్బుతో రైలుదిగి పరారయారు.

రామచంద్ర జబ్బమీద స్లాక్ చిరిగి నెత్తురు చిమ్ముతోంది. అందరికీ ఒక్క-సారిగా తెలివి వచ్చినట్టయింది. కంపార్టుమెంటంతా కేకలతో రోదనలతో ప్రతిధ్వనించ సాగింది. రామచంద్ర చుట్టూ గుంపు గుమిగూడింది. అందరూ అతన్ని ప్రశంసిస్తు న్నారు. అతను ఎవరో ఏమిటో వివరాలుఅడిగి వాటిని అందరికీ సరఫరా చేస్తున్నారు. పేరు రామచంద్రట! ఎం.ఏ.ట! మద్రాసు ఇంటర్వ్యూకి వెడుతున్నాట్ట! అబ్బో, ఏం పౌరుషం, ఏం ధీమా, ఏం నేర్పు!

"బలే, ఏం దెబ్బ! గింగిరాలు తిరిగిపడ్డాడు. అంతే కావాలి" సంతోషంతో చప్పట్లు కొట్టసాగాడు నాగులు.

"వచ్చినాడు, పెళ్ళికాని పిల్ల! చెయ్యి పట్టుకుంటాడా! బాగా బుద్ధి చెప్పావు నాయనా! నీ ఋణం వెయ్యి జన్మలెత్తినా తీర్చుకోలేం. పిల్ల బెంబేలెత్తి పోయింది. దేవుడల్లే అడ్డుపడ్డావు నాయనా-అమ్మో పెద్ద గాయమైందే." ఆ అమ్మాయి పక్కన కూర్చున్న నడివయసు స్త్రీ వాపోసాగింది.

"పరవాలేదండీ" అన్నాడు రామచంద్ర.

ఆ అమ్మాయి ఇంకా గజగజ వణికిపోతూనే రామచంద్రనీ, అతని గాయాన్నీ

చూసింది. తెలివితేటలన్నీ చప్పున కమ్ముకున్నట్టయి ఆమె చొరవగా కుర్రవాడి వైపు చూస్తూ అంది.

"ఇదిగో నాగులూ, ఈ రుమాలు తడిపి గాయానికి కట్టు కడతావా !"

నాగులు వెంటనే ఆమె ఇచ్చిన రుమాలు తీసుకుని బాత్‌రూంలోకి వెళ్ళి తడిపి అతని చేతికి కట్టు కట్టాడు. రామచంద్ర ఇద్దరి వైపూ కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా చూశాడు.

"సెటిల్‌మెంటు దొంగలే అయుంటారు" అన్నాడు ఎవరో.

"ఎవరైతే ఏం, మన ప్రాణానికి!" ఓ వృద్ధురాలు అంది.

రామచంద్రకి చప్పున తన బ్రీఫ్‌కేస్ సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. చుట్టూ కలయ చూశాడు.

"ఏమిటి వెతుకుతున్నారు?"

"నా బ్రీఫ్‌కేసండీ."

"ఇంకెక్కడి బ్రీఫ్‌కేస్! మీ చేతిలో కత్తిచూసి ఎక్కడ పొడిచేస్తారోనని ఆ బ్రీఫ్‌కేస్ అడ్డంపెట్టుకుని పారిపోయాడు వాడు." ఓ ప్రత్యక్ష సాక్షి కథనం.

రామచంద్రకి పైప్రాణాలు పైనే పోయాయి. అందులో తన క్వాలిఫికేషన్ సర్టిఫికెట్ల ఒరిజినల్స్ అన్నీ ఉన్నాయి. అతనికి ముచ్చెమటలు పట్టాయి. తనని ఇంటర్వ్యూకి డిస్‌క్వాలిఫై చేసేస్తారు. చేతికి చిక్కిందనుకొన్న ఉద్యోగం రెక్కలొచ్చిన పావురంలా ఎగిరిపోతోంది. రామచంద్ర మనసు మనసులో లేదు.

"నా సర్టిఫికెట్లన్నీ అందులో ఉన్నాయండీ" అప్రయత్నంగా అన్నాడు.

"అయ్యో!" అంతా జాలిగా చూశారు.

బైరాగి కలగచేసుకుని అన్నాడు.

"విచారించకు నాయనా,వాటన్నిటకంటె విలువైన సర్టిఫికెట్ దేవుడునీకిచ్చాడు"

రామచంద్రకి ఒళ్ళు మండింది.

"ఏ దేవుడండీ ? ఎక్కడున్నాడు అతగాడు! అమాయకులైన ప్రజల్ని దొంగలు బందిపోటు చేస్తుంటే కిమ్మనకుండా ఏ లోకంలోకో జారుకొనే దేవుడిచ్చే దొంగ సర్టిఫికెట్లు ఈ లోకంలో చెల్లవు. అతడు నాకేమీ ఇవ్వనవసరం లేదు. మీకు దేవుడు కనిపిస్తే ఆ మాట చెప్పండి."

బైరాగి కోపం తెచ్చుకోలేదు.

"ఆవేశపడకు బాబూ. వెన్నెముక గల ధీరుడివి, ధార్మికుడివి,నీలో శక్తిసంచాలనం జరుగుతున్నది. శక్తి సూక్ష్మ రూపిణి, జగన్మోహిని, కులకుండలిని జాగృతమై షట్చక్రాలు ఛేదించి సహస్రారంలో శివసాయుజ్యం చెంది నీ జన్మ సార్థకమవుతుంది. ఆ వెలుగులో సమస్తమూ నీకు తెలిసిపోతుంది." మృదువుగా అన్నాడు బైరాగి.

"స్వామీ ఆ తారకమంత్రం మాకు ఉపదేశించండి. మేమూ తరిస్తాం" అన్నారు అక్కడ చేరిన జనం చేతులు జోడిస్తూ.

బైరాగి నవ్వాడు.

"అది తారక మంత్రం కాదు. జీవితవిధానం."

"అంటే?" అంతా అడిగారు.

బైరాగి మాట్లాడలేదు. రామచంద్రకి అసహనం పెరిగింది.

"అసలీ జీవితానికి అర్థమంటూ ఉందా? పుడతాం, బతుకుతాం, చస్తాము—అంతే కద!"

"అనుభవాలన్నీ ఆలోచనల కందకపోవచ్చు గదా ! అదీకాక ఆలోచనలు రకరకాలు. కనిపించేదీ వినిపించేదీ ప్రణవం అని నేనంటే, కాదు ప్రళయం అని నువ్వు అనొచ్చు, మరొకరు ప్రణయం అనొచ్చు. ఇక్కడ నేను ప్రళయము చూశాను, ప్రణవమూ విన్నాను. ప్రణయం సంగతి అడగొద్దు."

బైరాగి మందహాసం చేస్తూ రామచంద్ర వైపూ, అతనివైపు అనిమేషంగా చూసే ఆ అమ్మాయి వైపు చూస్తూ అన్నాడు. ఆ అమ్మాయి తళుక్కున బైరాగివైపు చూసి చూపులు నేలవైపు మళ్లించింది. రామచంద్రకి బైరాగి మాటలు బోధపడలేదు.

"గార్డు వస్తున్నాడు" అన్నాడు ఎవరో.

గార్డు కంపార్టుమెంటులోకి ప్రవేశించగానే అందరూ గొల్లుమంటూ జరిగింది చెప్పారు. అంతా విని "చీరాల స్టేషన్లో కంప్లెయింటు ఇద్దాం" అని గార్డు దిగి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ తర్వాత అంతా ముభావంగానే గడిపారు. చీరాల్లో కంప్లెయింటు ఇవ్వటమైంది. రామచంద్ర గాయానికి ప్రథమ చికిత్స చేశారు. ఎక్స్‌ప్రెస్ మళ్ళీ కదిలింది. వేగం అందుకుంటున్నది.

బెర్తుమీద కూర్చుని వెనక్కి జేరగిలబడ్డాడు రామచంద్ర. అతని మనసులో నిరాశ గూడుకట్టుకుని ఉంది. ఎందుకిలా జరిగింది ? తను స్లీపర్‌కోచ్‌లోనే ఉంటే ఈ అవస్థ ప్రాప్తించేది కాదు. ఒక మంచి పనికి ఇది ప్రతిఫలమా ? పోనీ, ఆ దొంగతో కలియబడకుండా ఉన్నా తన సర్టిఫికెట్లు దక్కేవే. ఏదో శక్తి తనని ఆవహించింది. అదే తనని నడిపించింది. మేజోళ్ళో కొంత డబ్బు దాచాడు. అదొక్క అలవాటయింది. మద్రాస్‌లో ఖర్చులకి తిరుగు ప్రయాణానికి సరిపోవచ్చు. కాని మద్రాస్ వెళ్ళటం ఎందుకు ? స్పష్టంగా నియమాల్లో పేర్కొన్నారు. సర్టిఫికెట్లు లేనిదే ఇంటర్వ్యూకి అర్హతలేదు....రామచంద్ర నిట్టూర్చాడు. ఇంకా తనెందుకు ప్రయాణం చేస్తున్నాడు ? టికెట్ ఉందనా ? ఏదో తెలియని ఆశ ఏ మూలో ఉండి మాగ్నెటులా ముందుకి లాగుతోందా ? ఈ ప్రయాణం నిజంగా అర్థరహితమైంది కాదా ? కాకపోతే ఇందులో అర్థమేమిటి ? భైరాగి మాటల్లో భావం ఏమిటి? పదాడంబరమేనా ? అంతేనా ? తనూ ఒకనాడు ఆ బైరాగిలాగే – ఉలిక్కిపడ్డాడు రామచంద్ర. బైరాగి వైపు అప్రయత్నంగా చూశాడు. బైరాగి నిర్లిప్తంగా కిటికీలోంచి ఆకాశంలోకి చూస్తున్నాడు. రామచంద్రకి ఏదో ధ్వని వింత వింతగా వినిపిస్తోంది.

అది ప్రళయమా, ప్రణయమా, ప్రణవమా ! ఏవేవో అనుభవాలు వెన్నంటుతున్నట్టు ఏదో అనుభూతి కలుగుతోంది.

రైలు వేగంగా పోతోంది.

రామచంద్ర ప్రయాణం చేస్తున్నాడు.

అర్థం తెలియని శబ్దం ఏదో అతనికి వినిపిస్తూనే ఉంది.

అతను ఆలోచిస్తూనే ఉన్నాడు. ఈ ప్రయాణం-ఈ ప్రయాణం అర్థరహితమేనా?

[యువ దీపావళి – 1980]